

Asia: VN/3884/2020

Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma

Lausunnonantajan näkemykset saavutettavuuden edistämisen tavoitteista

Tavoite 1

-

Lisähuomioita tavoitteesta 1

-

Tavoite 2

-

Lisähuomioita tavoitteesta 2

-

Tavoite 3

-

Lisähuomioita tavoitteesta 3

-

Tavoite 4

-

Lisähuomioita tavoitteesta 4

-

Tavoite 5

-

Lisähuomioita tavoitteesta 5

-

Tavoite 6

-

Lisähuomioita tavoitteesta 6

-

Tavoite 7

-

Lisähuomioita tavoitteesta 7

-

Tavoite 8

-

Lisähuomioita tavoitteesta 8

-

Tavoite 9

-

Lisähuomioita tavoitteesta 9

-

Tavoite 10

-

Lisähuomioita tavoitteesta 10

-

Tavoite 11

-

Lisähuomioita tavoitteesta 10

-

Tavoite 11

-

Lisähuomioita tavoitteesta 11

-

Tavoite 12

-

Lisähuomioita tavoitteesta 12

-

Tavoite 13

-

Lisähuomioita tavoitteesta 13

-

Tavoite 14

-

Lisähuomioita tavoitteesta 14

-

Tavoite 15

-

Lisähuomioita tavoitteesta 15

-

Tavoite 16

-

Lisähuomioita tavoitteesta 16

-

Tavoite 17

-

Lisähuomioita tavoitteesta 17

-

Tavoite 18

-

Lisähuomioita tavoitteesta 18

-

Tavoite 19

-

Lisähuomioita tavoitteesta 19

-

Tavoite 20

-

Lisähuomioita tavoitteesta 20

-

Tavoite 21

-

Lisähuomioita tavoitteesta 21

-

Tavoite 22

-

Lisähuomioita tavoitteesta 22

-

Tavoite 23

-

Lisähuomioita tavoitteesta 23

-

Tavoite 24

-

Lisähuomioita tavoitteesta 24

-

Tavoite 25

-

Lisähuomioita tavoitteesta 25

-

Tavoite 26

-

Lisähuomioita tavoitteesta 26

-

Tavoite 27

-

Lisähuomioita tavoitteesta 27

-

Tavoite 28

-

Lisähuomioita tavoitteesta 28

-

Tavoite 29

-

Lisähuomioita tavoitteesta 29

-

Tavoite 30

-

Lisähuomioita tavoitteesta 30

-

Tavoite 31

-

Lisähuomioita tavoitteesta 31

-

Tavoite 32

-

Lisähuomioita tavoitteesta 32

-

Tavoite 33

-

Lisähuomioita tavoitteesta 33

-

Tavoite 34

-

Lisähuomioita tavoitteesta 34

-

Tavoite 35

-

Lisähuomioita tavoitteesta 35

-

Tavoite 36

-

Lisähuomioita tavoitteesta 36

-

Tavoite 37

-

Lisähuomioita tavoitteesta 37

-

Tavoite 38

-

Lisähuomioita tavoitteesta 38

-

Tavoite 39

-

Lisähuomioita tavoitteesta 39

-

Tavoite 40

-

Lisähuomioita tavoitteesta 40

-

Tavoite 41

-

Lisähuomioita tavoitteesta 41

-

Tavoite 42

-

Lisähuomioita tavoitteesta 42

-

Tavoite 43

-

Lisähuomioita tavoitteesta 43

-

Tavoite 44

-

Lisähuomioita tavoitteesta 44

-

Tavoite 45

-

Lisähuomioita tavoitteesta 45

-

Tavoite 46

-

Lisähuomioita tavoitteesta 46

-

Tavoite 47

-

Lisähuomioita tavoitteesta 47

-

Tavoite 48

-

Lisähuomioita tavoitteesta 48

-

Tavoite 49

-

Lisähuomioita tavoitteesta 49

-

Tavoite 50

-

Lisähuomioita tavoitteesta 50

-

Lausunnonantajan muita huomioita luonnoksesta

Tasa-arvovaltuutettu kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua selvityshenkilö, erityisasiantuntija Tapio Kosusen laatimasta luonnoksesta korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaksi ja toteaa kohteliaimmin seuraavaa.

Tasa-arvovaltuutetun tehtävä ja toimivalta

Tasa-arvovaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton lainvalvontaviranomaisen ja toimii oikeusministeriön hallinnonalalla.

Tasa-arvovaltuutetun tehtävänä on valvoa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain eli tasa-arvolain (609/1986) sukupuolisyrynnän kiellon sekä sukupuolten tasa-arvoa koskevien edistämismääräysten noudattamista. Tasa-arvovaltuutettu myös seuraa sukupuolten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla.

Tasa-arvovaltuutettu pyrkii aloittein, neuvoin ja ohjein edistämään tasa-arvolain tarkoituksen toteutumista sekä antaa tietoa tasa-arvolainsäädännöstä ja sen soveltamiskäytännöstä.

Tasa-arvovaltuutetun asiantuntemukseen ei kuulu luonnoksessa esitettyjen tavoitteiden vaikutusten arviointi. Tästä syystä, tasa-arvovaltuutettu esittää luonnoksesta vain yleisellä tasolla olevia huomioita.

Tasa-arvovaltuutetun huomioita luonnoksesta

Sukupuolten tasa-arvo

Selkeyden vuoksi sekä mahdollisten väärinkäsitysten välttämiseksi olisi suotavaa, että asiakirjassa käytettäisiin järjestelmällisesti ilmaisua ”sukupuolten tasa-arvo” – kuten luonnoksessa on ajoittain käytetty – aina kun viitataan naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon. Näin vältetään mahdollisesta sekaannuksesta esimerkiksi luonnoksessa myös esiintyvien ”koulutuksellisen tasa-arvon”, ”alueellisen tasa-arvon” tai ”mahdollisuuksien tasa-arvon” käsitteiden kanssa.

Useassa kohtaa luonnosta on käytetty pelkästään ilmaisua ”tasa-arvo”. Lukijan on tällöin vaikea tietää mihin käsitteeseen tällä halutaan viitata. Kirjoittaja puolestaan ei voi varmuudella tietää, että lukija ymmärtää sisällön siten, kuten on tarkoitettu. Esimerkiksi luvussa 9.1.3 (tavoite 8) todetaan, että ”opettajankoulutuksissa huomioidaan entistä paremmin saavutettavuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset”. Mikäli tavoitteessa viitataan sukupuolten tasa-arvoon, olisi siis suotavaa, että tämä myös selkeyden vuoksi todettaisiin.

Luonnos määrittelee luvussa 5 erinäisiä käsitteitä. Luvun 5.1 otsikko voisi näin ollen olla ”sukupuolten tasa-arvo”, jolla viitataan naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon.

Syrjintä sukupuolen perusteella

Saavutettavuussuunnitelmaluonnoksen hahmottamista vaikeuttaa se, että luvussa 3 käsitellään säädösperustaa perustuslaista, tasa-arvolaista ja yhdenvertaisuuslaista lähtien. Syrjintää koskevassa luvussa 5.6 tämä toistetaan, mutta unohdetaan tasa-arvolaki.

Luvussa 5.6 käsitellään myös syrjinnän eri muotoja. Sukupuolisyrjintä on tässä yhteydessä sijoitettu rakenteellisen syrjinnän ja moniperusteisen syrjinnän väliin.

Syrjintää sukupuolen perusteella ei tulisi ymmärtää syrjinnän muotona samaan tapaan kuin välitön syrjintä, välillinen syrjintä, rakenteellinen syrjintä tai moniperusteinen syrjintä. Sen sijaan sukupuoli on yksi syrjintäperuste ja on verrattavissa syrjintään esimerkiksi iän, alkuperän, kielen tai kansalaisuuden perusteella.

Lisäksi on huomioitava, että myös tasa-arvolaki kieltää välittömän ja välillisen syrjinnän. Syrjintä on myös tasa-arvolaissa kiellettyä riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Luonnos antaa ymmärtää, että nämä seikat koskisivat vain yhdenvertaisuuslakia.

Tasa-arvolain 8 b §:ssä kielletään erikseen myös sukupuoleen perustuva syrjintä oppilaitoksissa. Säännöksen mukaan oppilaitoksen menettelyä on pidettävä tasa-arvolaissa kiellettynä syrjintänä, jos henkilö asetetaan opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa tai oppilaitoksen muussa varsinaisessa toiminnassa sukupuolen perusteella muita epäedullisempaan asemaan, taikka muutoin kohdellaan tasa-arvolain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Tämä ei ilmene luonnoksen luvussa 3.2 eikä luvussa 5.6.

Korkeakoulujen tasa-arvotyön laatua käsittelevä selvitys

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti vuonna 2020 selvityksen yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä korkeakouluissa. Inkeri Tanhuan toteuttamassa selvityksessä, joka keskittyi pitkälti korkeakoulujen henkilöstöpoliittiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön, todetaan kuinka korkeakoulujen yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa edistävä työ ”näyttää suunnitelmien perusteella useimmiten ponnottomalta”. Oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävää tasa-arvoa edistävää työtä käsitellään selvityksessä varsin lyhyesti.

Selvityksen mukaan suunnitelmissa on yleisesti ottaen paljon parannettavaa. Yliopistojen suunnitelmista 36 % ja ammattikorkeakoulujen suunnitelmista vain 17 % täytti kaikki viisi selvitykseen sisällytettyä tasa-arvolain vaatimusta. Huolestuttava havainto oli se, että 55 % suunnitelmista ei ollut selvityksen laatimishetkellä voimassa.

Useimpiin korkeakoulujen suunnitelmiin oli sisällytetty sekä tasa-arvolain henkilöstöpoliittista suunnitelmaa (TasL 6 a-c §) että oppilaitoksen toiminnallista suunnitelmaa (TasL 5 a § ja 6 c §) koskevat kysymykset. Tasa-arvovaltuutettu on vakiintuneesti katsonut, ettei oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävää tasa-arvosuunnitelmaa välttämättä ole tarkoituksenmukaista yhdistää oppilaitoksen henkilöstöpoliittiseen tasa-arvosuunnitelmaan. Jos suunnitelmiin on vielä sisällytetty yhdenvertaisuuslain koulutuksen järjestäjää ja työnantajaa koskevat velvoitteet, ei liene yllättävää, että suunnitteluvetoiset menevät sekaisin.

Selvityksen tulokset ovat huolestuttavia. Selvitys kuitenkin tarjoaa myös opetus- ja kulttuuriministeriölle edellytykset hyödyntää korkeakoulujen kanssa käytävää vuoropuhelua tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön kehittämiseksi. Luonnoksessa todetaankin, että selvityksen tuloksia hyödynnettiin kevään 2020 korkeakoulujen kanssa käydyissä tulossopimusneuvotteluissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi painottaa tulos- ja tavoiteohjauksessaan korkeakoulujen tasa-arvotyön merkitystä tavalla, jolla varmistetaan, että korkeakoulut edistäisivät yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma

Luonnoksen luvussa 3.2 (Laki naisten ja miesten tasa-arvosta ja yhdenvertaisuuslaki, s. 16) todetaan, että ”Oppilaitoskohtaisten suunnitelmien laatimisesta vastaa koulutuksen järjestäjä.” Kirjaus on yhdenmukainen vuonna 2014 laaditun hallituksen esityksen kanssa (HE 19/2014 vp, s. 110) ja vastaa hyvin pitkälle myös tasa-arvolain 5 a §:n muotoilua. Kirjaus voi käytännössä kuitenkin johtaa – ja usein johtaakin – harhaan.

Tasa-arvolain 5 a §:n säännös ei tarkoita, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjän vastuulla olisi laatia oppilaitoskohtaiset tasa-arvosuunnitelmat hallinnoimilleen oppilaitoksille. Säännös edellyttää, että opetuksen järjestäjällä on vastuu huolehtia siitä, että kaikissa sen hallinnoimissa oppilaitoksissa tehdään suunnitelmallista sukupuolten tasa-arvoa edistävää työtä tasa-arvolain edellyttämällä tavalla. Opetuksen järjestäjän tai esimerkiksi oppilaitoksen johdon yksin laatima tasa-arvosuunnitelma ei täytä tasa-arvolain vaatimuksia.

Selkeyden vuoksi luonnoksen luvussa 3.2 olevaa mainintaa koulutuksen järjestäjän vastuusta lienee syytä tarkentaa esimerkiksi muotoon ”Koulutuksen järjestäjän vastuulla on huolehtia siitä, että sen hallinnoimissa oppilaitoksissa laaditaan oppilaitoskohtaiset tasa-arvosuunnitelmat.”

Tasa-arvosuunnitelma tulisi nähdä työkaluna siinä suunnitelmallisessa ja tavoitteellisessa tasa-arvotyössä, johon myös koko korkeakouluyhteisön olisi sitouduttava. Ennen kaikkea tasa-arvosuunnitelma tulisi nähdä mahdollisuutena arvioida ja kehittää oppilaitoksen omaa toimintaa sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Tasa-arvosuunnitelmaa koskevan säännöksen mukaan oppilaitoksen tulee tasa-arvosuunnitelmaa laadittaessa kiinnittää erityistä huomiota muun muassa opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin, opintasuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Lisäksi tasa-arvolain 6 c §:n mukaan tasa-arvosuunnitelmaa laadittaessa ja sukupuolten tasa-arvoa edistävästä toimenpiteistä päätettäessä tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää.

Luonnoksessa ei käsitellä riittävästi oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman tarjoamia mahdollisuuksia. Oppilaitosten, ml. korkeakoulujen, sukupuolten tasa-arvoa edistävä työ on ollut pin-nallista ja tasa-arvosuunnitelmat ovat usein olleet vaatimattomia ilman todellista vaikutusta oppilaitoksen arjen toimintaan. Tulkintaa tukee myös edellä mainittu Tanhuan selvitys.

Tasa-arvosuunnitelman tarjoamaa prosessia tulisikin nykyistä paremmin hyödyntää niin sukupuolten segregaatian lieventämisessä, oppimiseröjen kaventamisessa, seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemisessä ja poistamisessa kuin myös sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisyssä. Korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelma olisi luonteva paikka asian käsittelylle.

Saavutettavuussuunnitelmaluonnoksen luvussa 6.9 käsitellään kyllä melko monipuolisesti sukupuolivähemmistöjen asemaa korkeakouluissa ja luonnoksessa todetaan, että ”tämä vaatii huomiota ja toimia jatkossa”. Luonnoksen tavoiteluetteloön kysymystä ei, kuten ei muitakaan edellä mainittuja sukupuolten tasa-arvoa koskevia kysymyksiä, lukuun ottamatta tavoitetta 16, kuitenkaan ole sisällytetty.

Opettajankoulutuksen kehittäminen

Kristiina Brunila ja Arto Kallioniemi toteavat vuonna 2018 julkaistussa tutkimuksessaan, että opettajankoulutuksessa tuotetaan tiedostamatta eriarvoisuutta ylläpitäviä rakenteita ja käsityksiä. Myös tasa-arvovaltuutettu totesi vuonna 2018 eduskunnalle antamassaan kertomuksessa, että sukupuolten tasa-arvon edistämiseen liittyvät kysymykset on sisällytettävä nykyistä vahvemmin opettajankoulutukseen ja opettajien täydennyskoulutukseen. Sukupuolitietoisuus on osa hyvän opettajan ammattitaitoa.

Opettajaksi opiskelevien tasa-arvo-osaamisen selvittämiseksi tasa-arvovaltuutettu pyysi vuonna 2020 kahdeksaa opettajankoulutusyksikköä kertomaan, miten ne näkevät opettajankoulutuksessa huolehdittavan siitä, että luokan- tai aineenopettajaksi valmistuvalla on työelämään siirtyessään riittävät tiedot ja taidot sukupuoli- ja tasa-arvotietoisuuden opetuksen tarjoamiseen ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden asettamien tasa-arvon edistämistä koskevien vaatimusten toteuttamiseen.

Kyselyyn vastasi kuusi opettajankoulutuslaitosta ja vastauksiin oli panostettu vaihtelevasti. Vastauksista paljastui myös paljon myönteistä.

Erityisen myönteistä oli huomata, että sukupuolten tasa-arvon edistämisen tärkeys myös opettajankoulutuksessa on laajasti tiedostettu. Useammassa vastauksessa todettiin, että kun opetussuunnitelmia seuraavan kerran uudistetaan, on sukupuolten tasa-arvoa koskevat kysymykset sisällytettävä entistä selkeämmin opetussuunnitelmiin, jotta ne huomioitaisiin myös opettajankoulutuksessa kokonaisvaltaisesti.

Opettajankoulutuksen kehittämisen osalta saavutettavuussuunnitelmaluonnoksessa esitetään (tavoite 8), että ”opettajankoulutuksissa huomioidaan entistä paremmin saavutettavuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset.”

Tavoitteen saavuttamiseksi esitetään, että korkeakoulut kehittäisivät opiskelijavalintoja siten, että opettajankoulutukseen olisi mahdollista hakeutua moninaisilla taustoilla. Lisäksi esitetään, että korkeakoulut kehittäisivät ”opettajankoulutusten opetussuunnitelmia, tavoitteita ja sisältöjä niin, että niissä huomioidaan entistä paremmin kieli- ja kulttuuritietoiseen opetukseen, monikielisyyteen sekä erilaisten oppijoiden kohtaamiseen liittyvä osaaminen.”

Mikäli tavoitteessa 8 viitataan sukupuolten tasa-arvoon, tulisi tämä myös näkyä ehdotetuissa toimenpiteissä. Tavoitteessa 8 tulisi selkeästi ilmaista, että opettajankoulutuksessa on huolehdittava siitä, että opettajaksi valmistuvalla on työelämään siirtyessään riittävät tiedot ja taidot sukupuoli- ja tasa-arvotietoisuuden opetuksen tarjoamiseksi ja opetussuunnitelman perusteiden asettamien tasa-arvon edistämistä koskevien vaatimusten toteuttamiseksi.

Segregaation lieventäminen

Koulutusalojen ja ammattien sukupuolen mukainen eriytyminen (segregaatio) on Suomessa voimakasta. Työelämä on vahvasti sukupuolittunut miesten aloihin ja naisten aloihin. Saavutettavuussuunnitelmaluonnoksessa todetaankin, että tämä vinouttaa paitsi korkeakoulutusta myös työmarkkinoille sijoittumista ja palkkausta.

Tasa-arvovaltuutettu on pitänyt tärkeänä, että jokainen oppilaitos jokaisella koulutusasteella on mukana murtaamassa stereotyyppisiä eri ammatteja ja oppiainevalintoja koskevia käsityksiä. On pyrittävä vaikuttamaan niihin asenteellisiin tekijöihin, jotka ohjaavat sukupuoleen perustuviin koulutus- ja ammatinvalintoihin. Myös korkeakoulujen tulee olla mukana rohkaisemassa nuoria tekemään yksilöllisten ominaisuuksien, vahvuuksien ja motivaatiotekijöiden perusteella ennakkoluulottomia aine-, suuntautumis- ja uravalintoja eli hakeutumaan myös aloille, joilla nuoren oma sukupuoli on vähemmistönä, jos se on hänen etujensa ja mielenkiintonsa mukaista.

Saavutettavuussuunnitelmaluonnoksen luvussa 6.4 viitataan tutkimuksiin, joiden mukaan pelkkä kannustus sukupuolelle epätyypillisiin koulutusvalintoihin ei riitä ratkaisemaan työmarkkinoiden segregoitumista.

Mikäli tavoitteena on työelämän sukupuolten mukaisen eriytymisen lieventäminen, olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla kaikkein voimakkaimmin segregoituneiden alojen houkuttelevuutta lisätään

aliedustetun sukupuolen näkökulmasta. Saavutettavuussuunnitelmaluonnoksen toimenpideosiossa kysymystä käsitellään kuitenkin varsin vaatimattomasti.

Opiskelijavalintauudistuksen seurauksia on seurattava

Korkeakoulujen opiskelijavalintaa koskevan uudistuksen myötä vuodesta 2020 alkaen yli puolet opiskelijapaikoista tulee täytettäväksi arvosanojen perusteella. Tavoitteena on korkeakouluopintojen aloituksen aikaistaminen ja siten tarpeettomien välivuosien karsiminen. Uudistuksella tulee väistämättä olemaan myös muita seurauksia. Jo aikaisessa vaiheessa on ollut nähtävissä pitkän matematiikan suosion nousu, usein kielenopiskelun kustannuksella.

Opiskelijavalintauudistuksen on arveltu vaikuttavan myös opiskelupaikan saaneiden sukupuolijakaumaan. Yleinen arvio on ollut, että korkeakoulujen naisvaltaistuminen nopeutuisi entisestään. Kevään 2020 opiskelijavalintaa koskevat tulokset osoittivat kuitenkin muuta. Miesten osuus uusista korkeakouluopiskelijoista kasvoi, joskin vain vähän. Opiskelijavalintauudistusta on käsitelty saavutettavuussuunnitelmaluonnoksen luvussa 8.12.

Opiskelijavalintauudistuksella saattaa olla vaikutusta myös toisella asteella opiskelevien hyvinvointiin. Arvosanojen painoarvon kasvaessa toisella asteella opiskelevien harteille kasaantunee entistä enemmän paineita. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskysely 2019 antaa huolestuttavan kuvan etenkin lukio-opiskelijoiden hyvinvoinnista. Lukio-opiskelijoiden hyvinvointi, tai pikemminkin pahoinvointi, jatkaa huononemistaan. Lukiota käyvät tytöt voivat merkittävästi huonommin kuin lukiota käyvät pojat. Häirinnän lisäksi tytöt kokevat myös esimerkiksi riittämättömyyden tunnetta poikia useammin. Onkin aiheellista kysyä, painotetaanko hyviä arvosanoja liikaa opiskelijoiden hyvinvoinnin kustannuksella?

Lukiouudistus kyllä tähtää opiskelijoiden hyvinvoinnin lisäämiseen lupaamalla jokaiselle lukion aloittavalle muun muassa entistä kattavamman henkilökohtaisen opintosuunnitelman. Onko vaarana, että hyvistä aikeista huolimatta lukiokoulutuksesta muokkautuu korkeakoulujen kolme vuotta kestävä pääsykoe? Koska opiskelijavalintauudistukset saattavat tuoda mukanaan arvaamattomiakin seurauksia, on tärkeää, että vuonna 2022 valmistuva opiskelijavalintauudistuksesta toteutettava seurantatutkimus on kattava ja laadukas.

Tasa-arvovaltuutettu Jukka Maarianvaara

Ylitarkastaja Miko Lempinen

Lempinen Miko
Tasa-arvovaltuutettu